

Tanulói kérdőívek elemzése (bemeneti-kimeneti mérések)

Bevezető

Az önkitöltős tanulói kérdőív segítségével elsősorban azt szeretnénk volna elérni, hogy egy átfogó képet kapjunk egyrészt a Leonardo TOI Programban résztvevő gyerekek szociális, társadalmi háttéréről, másrészt a továbbtanulási elképzeléseikről, illetve arról, hogyan vélekednek saját erősségeikről, fejlesztendő képességeikről, hogyan képzelik el önmagukat felnőttként, mit gondolnak arról, hol fognak tartani 10 év múlva, milyen szakmában fognak dolgozni. A feltett kérdéseket a pályaeorientációs nap után is megmértük. Jelen elemzésben arra keressük a választ, hogy a pályaeorientációs nap hatására történt-e változás a gyerekek önmagukkal, szakmájukkal, jövőképükkel kapcsolatos attitűdjüket illetően, ha igen, akkor az elsősorban miben nyilvánul meg, valamint arra, hogy mi a véleményük a pályaeorientációs napról, mi tetszett nekik, és mi az, ami kevésbé, ezért inkább kihagyták volna.

Bemeneti mérés eredményei

A pályaeorientációs nap előtt összesen 11 iskola 183 tanulója vett részt az első kérdőíves felmérésben. Közülük 56% **fiú**, 43% **lány** volt, és két fő nem adott választ erre vonatkozóan.

A tanulók társadalmi háttere

A **gyerekek társadalmi háttérét** illetően a szülők foglalkozását elemeztük, valamint azt, hogy hány fő lakik együtt, és milyen kulturális lehetőségekkel rendelkeznek otthon: van-e számítógép, internetkapcsolat, saját íróasztal, saját könyv.

Ezzel kapcsolatban az alábbi képet kaptuk.

Az **apa foglalkozására, aktivitására** vonatkozóan a gyerekek 86%-a adott valamilyen választ, 25 fő (14%) hagyta ki ezt a kérdést. Az összes megkérdezett édesapja 58%-ának van állandó munkahelye, dolgozik. 9%-uknak van ugyan rendszeres alkalmi munkája, de nincs állandó munkahelye. 2%-nak van ritkán alkalmi munkája, de többnyire otthon van, szintén 2% említette, hogy nem dolgozik az apja, munkanélküli, illetve 3%-nak nyugdíjas az édesapja. További 5% nem tudta megmondani, részben azért, mert nem él velük, és szintén 5%-nak már nem él az édesapja. Egy fő említette, hogy nevelőszülő az apja, és nem adott a foglalkozására vonatkozó választ. Összességében tehát a megkérdezett tanulók 67%-ának édesapja kereső tevékenységet végez.

Az **édesanya foglalkozási státuszára** a gyerekek 84%-a válaszolt. A megkérdezettek 52%-a szerint dolgozik az édesanyja és állandó munkahelye van. 7%-uk háztartásbeli. Rendszeres alkalmi munkája van 5%-uknak, a munkanélküliek aránya szintén 5%. 3%-uknak ritkán van alkalmi munkája, és 3% nyugdíjas/rokkantnyugdíjas. Egy-egy fő említette, hogy tanul, főállású anyja, illetve nevelőszülő az anyja, valamint, hogy nem

tudja megmondani, dolgozik-e az édesanyja. Hárman jelezték, hogy nem él velük az édesanyjuk.

A gyerekek 92%-ban állították, hogy van otthon a **családnak könyve**, és 14 fő nem válaszolt erre a kérdésre, nemleges válasz nem volt. A megkérdezett tanulók 80%-a rendelkezik **saját könyvvel**, 16%-uk nem. **Saját íróasztala** van 87%-uknak, míg 10% más családtaggal osztozik rajta. A gyerekek családjának számítógéppel és internettel való ellátottsága igen magas arányt mutat. **Otthon van számítógépe** a válaszadók 88%-ának (9%-nak nincs), és **internettel** is rendelkezik a családok 87%-a, míg 12%-uk nem fér hozzá otthon a világhálózathoz. A gyerekek kb. háromnegyede nagycsaládban, legalább negyedmagával vagy ennél is többedmagával **lakik együtt**.

Kiemelendő, hogy a **nemzetiségi hovatartozásra és az otthoni nyelvhasználatra** vonatkozó két szenzitív adatra vonatkozó kérdések kapcsán tapasztaltuk a legtöbb hiányzó választ. A gyerekek 16-18%-a (30-33 fő) erre a kérdésre nem tudott vagy nem akart válaszolni.

Az összes megkérdezett 65%-a vallotta magát magyarnak, 10%-a félig romának, félig magyarnak, 8%-a romának, és 16%-uk nem adott választ erre vonatkozóan. Nyelvhasználat tekintetében a gyerekek zömében (79%) a magyart jelölték meg, 1 fő említette a lovárit, 3 fő a beást, és 2 fő az angolt, illetve a németet. Ebben az esetben a hiányzó válaszok aránya 18% volt.

Az **évismétlés** tekintetében elég magas arányszámot találtunk. A megkérdezettek egyötöde állította, hogy egyszer vagy többször osztályt ismételt. Az adatok alapján azt láttuk, hogy e tekintetben a roma/nem roma származás nem magyarázó tényező. Ugyanakkor az ingázással van korreláció. Míg az összes megkérdezettnek 34%-a ingázik és 62%-a azon a településen lakik, ahol az iskolája van, addig az évismétlők körében az ingázók aránya magasabb: 58%.

Itt tehát a bukásokat, ha közvetetten is, de magyarázhatja az utazással töltött többletidő, emiatt a koránkelés, fáradtság az órákon, koncentrációs probléma, illetve az, hogy az utazás miatt kevesebb idő jut otthon tanulásra, pihenésre, sportra, feltöltődésre (szórakozásra).

Ennél jóval enyhébb, minimális összefüggés mutatkozik az évismétlés és a saját könyvvel, saját íróasztallal való rendelkezés (2-2%-os csökkenés), illetve az otthoni internet-hozzáférés (4%-os csökkenés) tekintetében. Az otthoni tanuláshoz, eredményes felkészüléshez mindezek ma már elengedhetetlen feltételek.

Pályaorientáció, jövőkép

A gyerekek pályaorientációját vizsgálva arra a kérdésre kerestük a választ, hogy jelen életkorukban, **tinédzserként milyen szakmát választanának**. A megjelölt szakmákat aszerint kategorizáltuk, hogy **milyen képzettséget igényel**: egyetem/főiskola, érettségi, szakiskola/szaktanulmányképző, illetve nem igényel előzetes képzettséget. A sportoló foglalkozást külön kategóriaként kezeltük.

A megkérdezettek közül 9 fő (5%) nem válaszolt erre a kérdésre, 12 fő (7%) válasza szerint még nem tudja, mi szeretne lenni. 38%-uk szakiskolai, szaktanulmányos végzettséget igénylő szakmát választana, 23% esetében érettségi szükséges a tervezett szakmához, és 21% jelölt meg olyan foglalkozást, ami egyetemi vagy főiskolai szintű képzést tesz szükségessé. 4 fő említette, hogy valamilyen sportágban szeretne jeleskedni, sportolóként képzelel el magát, és 6 fő említett olyan munkát (konyhai kisegítő), ami nem igényel képzettséget.

A leggyakrabban említett szakmák a következők voltak: szobafestő, szakács, rendőr, autószerelő, állatorvos, cukrász, pincér, konyhai kisegítő, logisztikus, informatikus, fodrász, kozmetikus. A felsőfokú végzettséghez kötött szakmák közül az alábbiakat emelnénk ki: orvos, állatorvos, informatikus, tanár, színész, mérnök, író/költő, pszichológus, tolmács, operatőr.

A kérdőívben arra is megkértük a tanulókat, hogy **indokolják meg, miért választanák ezt a szakmát**. 55% azzal indokolta, hogy szereti, tetszik neki illetve érdekesnek találja. 9% a segítő attitűdjét emelte ki: segít vele embereknek, gyerekeknek, állatoknak (szakmától függően). 4% a családot említette: a választott szakma családi hagyomány, más családtagnak is ez a foglalkozása, illetve segít vele a családtagjainak. Szintén 4% azzal magyarázta választását, hogy ért hozzá, ügyes benne. A megélhetőséget, jó kereseti lehetőséget 3% (6 fő) említette. Ők a következő szakmákat választották: mérnök, szobafestő, épületlakatos, hegesztő, víz- és gázszerelő. 2-2% (3-3 fő) magyarázta azzal, hogy „könnyű csinálni”, illetve, hogy „jó szakma”. Egy-egy fő pedig azzal indokolta, hogy hiányszakma illetve, hogy külföldi céljai vannak. 10% nem adott választ, 2% nem tudta, hogy miért, és 8%-uk válasza nem volt értelmezhető (pl. „mert”, „mert erre gondoltam”, „miért ne?” stb.)

Arra vonatkozóan, hogy az általuk **említett szakmáról kitől hallottak először** az alábbi válaszokat kaptuk. Legnagyobb arányban, 39%-ban a szülőket említették meg és 14%-ban egyéb családtagot. 21% egyéb ismerőst említett. 9% barátokat, 7% a tanárait, 4% a televíziót és 2% az internetet jelölte meg, mint információforrást. 5 fő (3%) nem válaszolt. Tehát a családtagoknak (összesen 54%) van a legnagyobb befolyásoló hatása a gyermekek pályaválasztására.

A szülők 42%-a szakközépiskolába, 28%-a gimnáziumba és 27%-a szakiskolába küldené a gyermekét a gyerekek válaszai szerint. (3% nem adott választ.) A tanárok véleménye nagyjából ugyanezt a képet mutatta, minimálisan pár százalékkal több gyereknek javasolták a gimnáziumi továbbtanulást és kevesebbnek a szakiskolai tanulmányokat.

Azt is vizsgáltuk, hogy **van-e az iskolában pályaorientációs óra vagy tanácsadás**. A gyerekek 30%-a állítása szerint van az iskolában pályaorientációs foglalkozás. 23%-uk azt válaszolta, hogy ugyan nincs célzott tanácsadás, de az osztályfőnöki óra keretében szoktak a továbbtanulás kérdésével foglalkozni. Összességében tehát 53%-uk valamilyen formában részesül tanácsadásban a szakmaválasztást/iskolaválasztást illetően. A tanulók 27%-a szerint csoportos foglalkozás nincs, de tudja, hogy szükség esetén melyik tanárhoz forduljon. 10% pedig azt mondta, hogy egyáltalán nem kap segítséget ebben az iskolájától. 9% nem adott választ. A tanulók 80%-ának tehát van lehetősége arra, hogy a pályaorientáció terén az iskolán belül csoportos vagy egyéni segítséget kapjon. Természetesen a fenti különböző kategóriákba sorolható tanácsadások minősége, és az erre szánt idő mennyisége eltérő, ezért a segítség minősége és hatékonysága is eltérő lehet.

Önkép: erősségek, fejlesztendő készségek meghatározása

Megkértük a tanulókat, hogy említsenek **három olyan tulajdonságot, amit a legjobbnak tartanak magukban**. A tulajdonságokat aszerint kategorizáltuk, hogy a válaszadó mely fő személyes erőforrásaira támaszkodik leginkább. Ez alapján alakítottuk ki a 1. morális, 2. kognitív, intellektuális, 3. szociális, kommunikációs, 4. cselekvéses, operatív készségek, illetve 5. külső, fizikai jegyek kategóriákat. Valamint külön kategóriába soroltuk a sportot, sportosságot.

Úgy gondoljuk, hogy az említés sorrendjének van jelentősége. **Első helyen** a gyerekek 93%-a említett meg valamilyen tulajdonságot. A válaszok zöme, 38%-a szociális, kommunikációs jellegű tulajdonságot takart, mint pl. segítőkész, kedves, barátságos, jószívű, vicces, humoros. 21%-uk kognitív, intellektuális erősségeit emelte ki: pl. okos, ügyes, szeret tanulni, jó a memóriája, gyorsan számol. A gyerekek 14%-a cselekvésre vonatkozó tulajdonságot említett elsőként: pl. gyors, kitartó, szorgalmas, rendszerető, pontos, precíz, nem késik az órákról. Kevésbé gyakori említésnek tekinthető - összesen 8% - a morális jellemzők: pl. becsületes, megbízható, udvarias, őszinte, igazságos, türelmes. A sportosságot 7% említette, a külső fizikai jegyeket - pl. helyes, jóképű, szép

a haja – mindössze 2%. Egy fő válaszolt úgy, hogy nincs ilyen, és egy másik, hogy nem tudja megmondani. 13 fő nem adott választ erre a kérdésre.

Második jó tulajdonságra a gyerekeknek már csak 91%-a válaszolt, 16 fő kihagyta ezt a kérdést. A kategóriák közötti megoszlásban nem volt különbség az első említéshez képest.

Harmadik említésre még kevesebb válasz érkezett: 159 fő (87%) válaszolt, 24 fő nem. Ebben az esetben annyi különbség mutatkozik az első két említéshez képest, hogy míg továbbra is a gyerekek legnagyobb arányban (36%) szociális, kommunikációs jellegű pozitív tulajdonságot írtak a kérdőívbe, addig a kognitív és cselekvéses készségek említése kiegyenlítődött (16%), és a morális jellegű tulajdonságok gyakorisága növekedett (10%). Tehát harmadik említésként a morális és operatív tulajdonságok valamelyest nagyobb súlyt kaptak. Más szóval, az ilyen jellegű pozitív tulajdonságok is megvannak, de rejtettebbek, nem elsőre, hanem hosszabb gondolkodás után jönnek felszínre.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy mit gondolnak a tanulók arról, hogy **miben, milyen területen kellene fejlődniük.**

Ebben az esetben elég nagy a hiányzó válaszok aránya: 16%. A gyerekek 61%-a intellektuális képességet jelölt meg, mint fejlesztendő területet, ezen belül 59%-uk konkrét tantárgyat, 41% pedig általában a tanulást említette.

10% cselekvéshez kapcsolódó készségekben szeretne fejlődni, úgy, mint pl. kitartás, szorgalom, korábban kelni, az időt jobban beosztani, cigiről leszokni. 4% belső, az érzelmi élethez kapcsolódó személyiségjegyeket említett, mint pl. lelkiileg túlérzékeny, önértékelés hiánya, önfegyelm hiánya, bátorság. 5 fő említette, hogy nincs olyan terület, amiben fejlődni kellene, szintén 5 fő pedig nem tudta meghatározni, valamint 3 fő a sportot jelölte meg.

Kimeneti mérés eredményei

A pályaorientációs nap után szintén megmértük a gyerekek véleményét és attitűdjét. A kimeneti mérésben összesen 10 iskola 141 diákja vett részt.

A pályaorientációs nap értékelése

Arra a kérdésre, hogy **mennyire találták hasznosnak a pályaorientációs napot**, a gyerekek 50% úgy válaszolt, hogy eléggé hasznos volt, és 26% szerint nagyon hasznos volt. 17% nem igazán és 6% egyáltalán nem tartotta hasznosnak ezt a napot. Két fő nem válaszolt. A gyerekek háromnegyede számára tehát hasznosnak bizonyult a pályaorientációs felkészítés.

Ugyanakkor ennél kevesebben gondolták azt, hogy magához a **pályaválasztáshoz segítséget nyújtott** ez a nap: 64% szerint igen, 31% szerint nem nyújtott számukra segítséget, 5% pedig nem adott erre választ. Közel 70%-uk inkább **szeretne még tanácsadást**, mert lennének még kérdései illetve egy alkalom nem volt elegendő a számára. 18%-uk inkább nem venne már részt még egy ilyen napon, mert annyira nem tartotta érdekesnek, illetve 9%-uk határozottan nem venne részt tanácsadáson. Hat fő nem válaszolt.

Arra a kérdésre, hogy **ajánlanák-e másnak is, hogy részt vegyen ilyen pályaorientációs napon** a tanulók 82%-a gondolta úgy, hogy igen, ajánlaná (teljes mértékben 53%, inkább ajánlaná, mint nem ajánlaná 29%). Ugyanakkor inkább nem vagy egyáltalán nem ajánlaná az ilyen jellegű tanácsadást 13%-uk. Öt százalék nem válaszolt.

Új ismeretek önmagukról

A pályorientációs nap hatására a tanulóknak a kisebbik hányada, mindössze 37%-a (52 fő) **tudott meg magáról valami újat**, míg 59%-uknak nem volt ilyen élménye (4% nem válaszolt). Az 52 főből 49 nevesítette, hogy miben járult hozzá az önismeretéhez ez a nap.

A legtöbben (41%) azzal kapcsolatban szereztek új információt, hogy milyen területen ügyesek és miben kevésbé vagy egyáltalán nem tehetségesek. 24%-uk általánosságban tudott meg magáról pozitív tulajdonságokat. 12%-uk számára inkább arra vonatkozott az új ismeret, hogy egyáltalán milyen típusú munkát szeretnek, mi tetszik neki, és mi nem. Hárman negatív tulajdonságot említettek, amivel szembesültek a pályorientációs napon. Két fő említette, hogy rájött, több választási lehetősége is van, mint korábban gondolta. Egy fő sok mindent megtudott magáról, ketten nem tudták megnevezni, hogy mit, és szintén két fő másra válaszolt.

Arra a kérdésre, hogy az orientációs nap hatására mit gondol arról, hogy **mik az erősségei és miben tehetséges** a tanulók többsége, 82% válaszolt. Zömmel egy választ adtak (48%), de sok esetben 2-3 (29%-17%) és egy-egy esetben 4 illetve 6 említést is tettek. 25 fő (18%) nem válaszolt. Itt a különböző szakmákhoz kapcsolódó gyakorlatokat sorolták fel: pl. barkácsolás, hajtogatás, szervezés, ügyintézés, felszolgálás, kézműves feladatok, panaszkezelés stb.

Megnéztük azt is, hogyan vélekednek arról, hogy **miben kellene fejlődniük**, illetve volt-e számottevő változás ebben az első kérdőíves felméréshez képest. Legtöbben, a tanulók 49%-a valamilyen kognitív tulajdonságot jelölt meg, elsősorban a tanulást, illetve különböző tantárgyakat. Korábban ez az arány 61% volt. Cselekvésre vonatkozó tulajdonságot már csak 8% említett a korábbi 10%-kal szemben. A belső személyiségjegyek említési arányában nem volt változás. Dupla akkora arányban mondták, hogy nincs olyan terület, amiben fejlődniük kellene (6%-3%), és érdekes módon nőtt azoknak az aránya is, akik nem tudták meghatározni miben is kellene fejlődniük. A hiányzó válaszok aránya a kimeneti mérésnél már 19%-ra növekedett a bementi mérésnél tapasztalt 16%-kal szemben.

Továbbtanulási tervek változása

A pályorientációs nap eredményességének egyik legjobb fokmérője, hogy annak hatására **megváltozott-e a gyerekek továbbtanulási terve**. Az erre vonatkozó kérdésre majdnem minden gyermektől kaptunk választ 4 fő kivételével. A tanulók több mint fele, 54%-a nem változtatott a tanulmányaival kapcsolatos elképzeléseiben. Ugyanakkor 30% kissé megingott az elképzeléseiben, bár nem biztos, hogy változtat rajta. 13%-uk pedig úgy döntött, hogy módosítja korábbi terveit. Ez utóbbi csoport tagjai úgy vélték, hogy nem volt felesleges része a pályorientációs napnak, annak minden elemét hasznosnak találták.

Azok, **akik megváltoztatták** a továbbtanulási terveiket a változtatást a több válaszlehetőség közül elsősorban azzal magyarázták, hogy új lehetőségeket ismertek meg, illetve jóval kevesebben, de azt is bejelölték indoknak, hogy segítséget kaptak abban, hogy kiderüljön számukra, hogy miben tehetségesek, illetve, hogy rájöttek, azt a szakmát érdemes választaniuk, amiben valóban tehetségesek. 63%-uk **elmesélte ezt a szándékát a szüleinek**, akik nagyobb arányban helyeselték a gyermekeik döntését, mint nem helyeselték.

Az a csoport, aki **elbizonytalanodott** a korábbi terveiben, de nem feltétlenül változtatja meg korábbi céljait, főképp azzal indokolták a véleményükkel kapcsolatos megingásukat, hogy új lehetőségeket ismertek meg és, hogy kiderült számukra a pályorientációs napon, hogy miben tehetségesek. Ennél valamivel kevesebben érveltek azzal, hogy

rájöttek, egy másik szakma vonzóbb számukra. Esetükben is a **szülők 62%-a tudomást szerzett** az elbizonytalanodásról. A szülők a gyerekeket legnagyobb arányban megfontolásra buzdították, valamivel kisebb arányban pedig számukra mindegy volt, illetve helyeselték a pályaterv módosítását. Egy fő említette, hogy a szülő megpróbálta lebeszélni erről.

A harmadik és egyben legnagyobb csoportot képezték azok a tanulók, akik **kitartottak eredeti szándékuk mellett**. A leggyakoribb indokuk az volt erre vonatkozóan, hogy mindig is ez érdekelte őket (48 fő). Jóval kevesebb, és kb. egyenlő arányban említették azt a három indokot, hogy: 1. ha valami mellett döntöttek, utána már nem szívesen változtatnak (16 fő); 2. mivel régóta készültek erre, és nem vesztegetnék el az erre fordított, korábban már befektetett energiát (18 fő); 3. a szülők illetve a környezete is ebben támogatja, ezt tartja számára megfelelőnek (16 fő). Végül pedig 6 fő állította, hogy a pályaaorientációs napon is megerősítést kapott ezzel kapcsolatban.

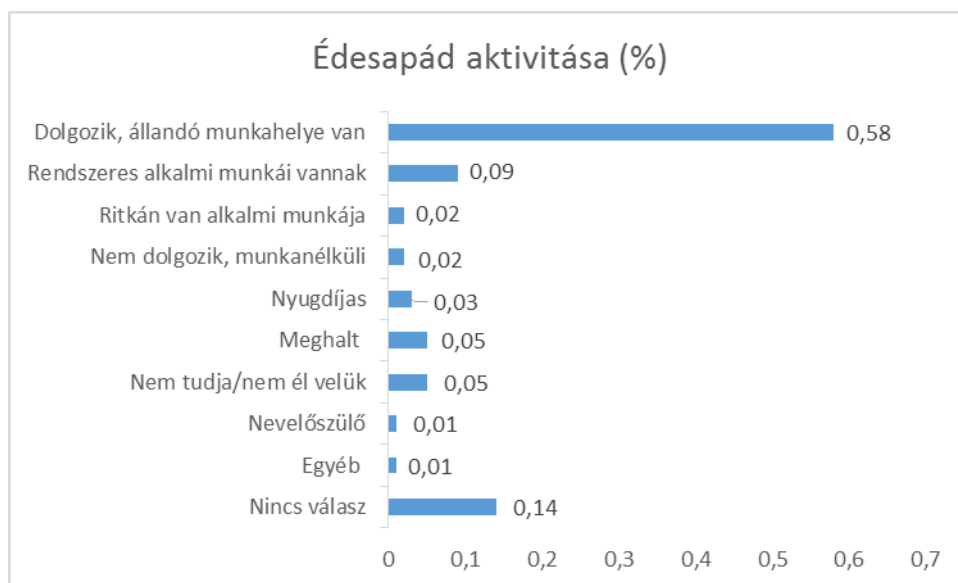
Megnéztük, hogy változott-e a az elképzelésük a pályaaorientációs nap hatására abból a szempontból, hogy **milyen képzettséget igénylő szakmát szeretnének** választani maguknak.

A gyerekek 46%-a szakiskolai, szakmunkás képzettséggel el tudna helyezkedni a beírt foglalkozás alapján. 17%-uk érettségit igénylő foglalkozást választana, míg 13%-uk egyetemi, főiskolai szintű képzést igénylő szakmát szeretne kitanulni, és 3%-uk választása olyan szakmára esett, ami nem igényel előképzettséget. 5% még nem tudja, 3% válasza pedig nem volt egyértelmű. 18 fő, azaz 13% nem adott választ erre a kérdésre.

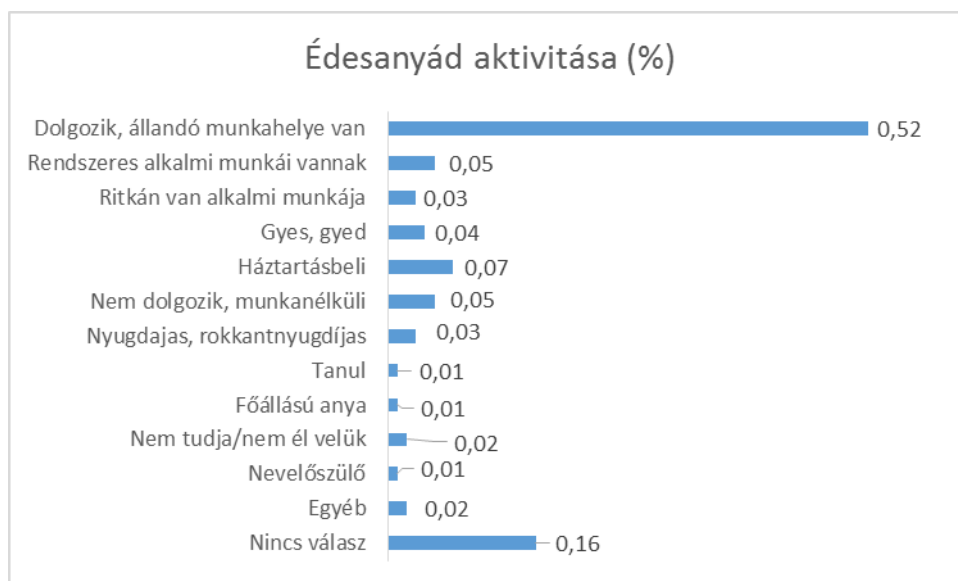
A bemeneti felméréshez képest az látható, hogy az orientációs nap hatására csökkent az érettségit igénylő szakmákat választók számaránya, és még annál is jobban csökkent a felsőoktatási intézményhez kötött foglalkozásokat bejelölők aránya. Ezzel együtt nőtt a szakmunkásképzőben, szakiskolában elsajátítható szakmákat megjelölők köre. A képzettséget nem igénylők aránya pedig nem változott.

E mögött a változás mögött két tényező is állhat. Egyrészt a pályaaorientációs napra összeállított gyakorlati feladatok lehet, hogy inkább a szakképzéshez kapcsolódó szakmákat mutatták be jobban, így adott volt, hogy ezzel a közelmúltbeli élménnyel a gyerekek inkább az ehhez jobban kapcsolódó szakmákra, foglalkozásokra gondolnak. Másrészt pedig az is lehetséges, hogy reálisabban látják helyzetüket, és az orientációs nap után megjelölt szakmák egyelőre jobban megfelelnek a tényleges képességeiknek, illetve annak, hogy miben szereztek önmagukról pozitív és miben negatív képet a gyakorlatok során.

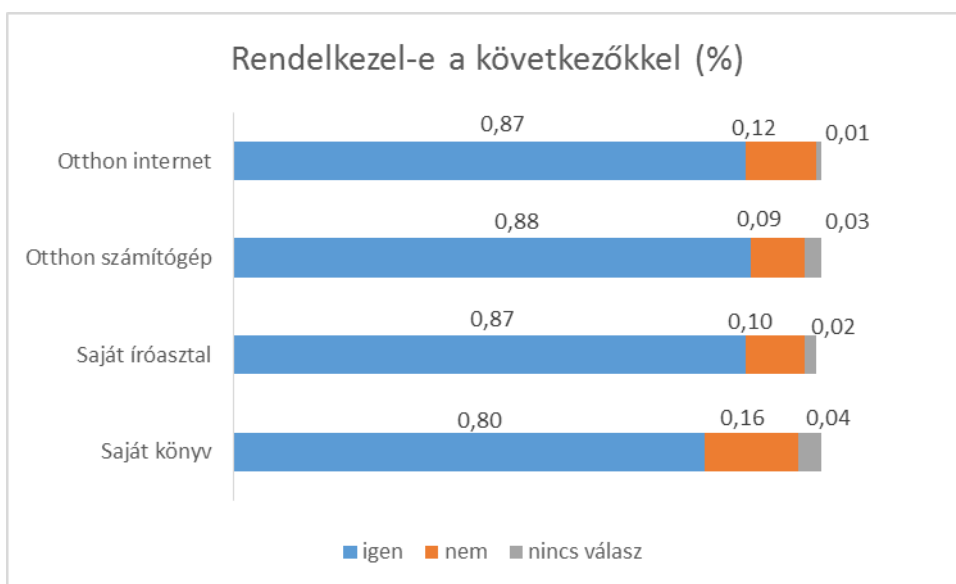
Függelék



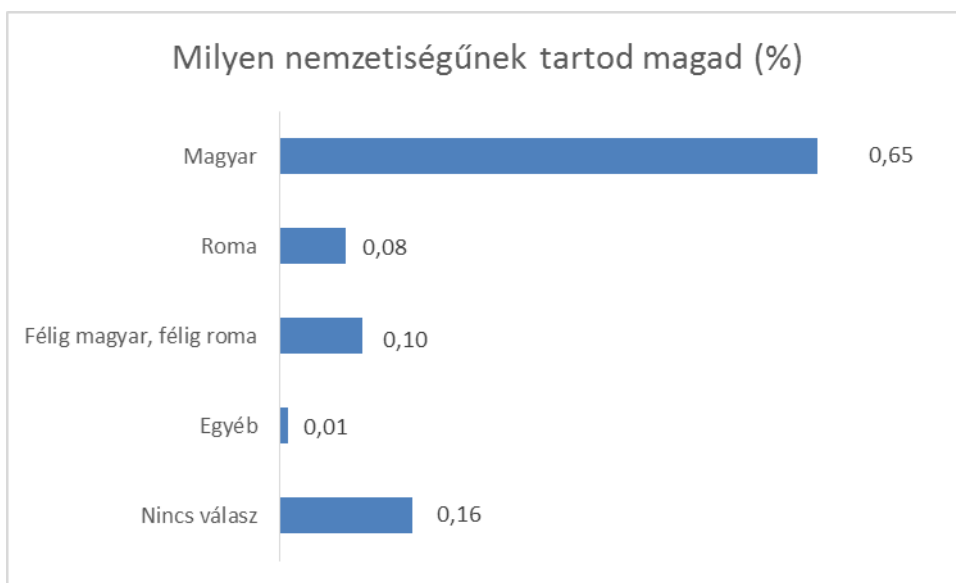
1. sz. diagram



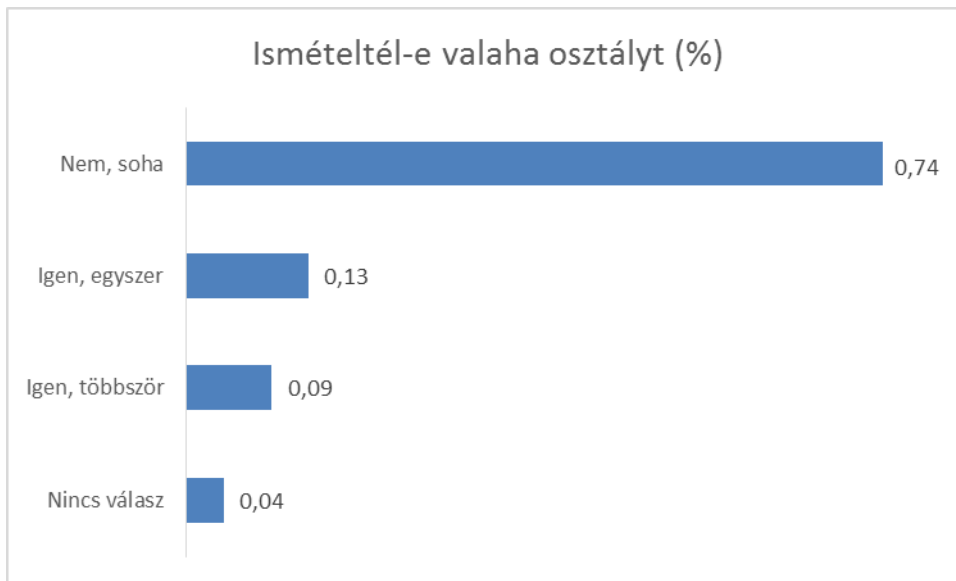
2. sz. diagram



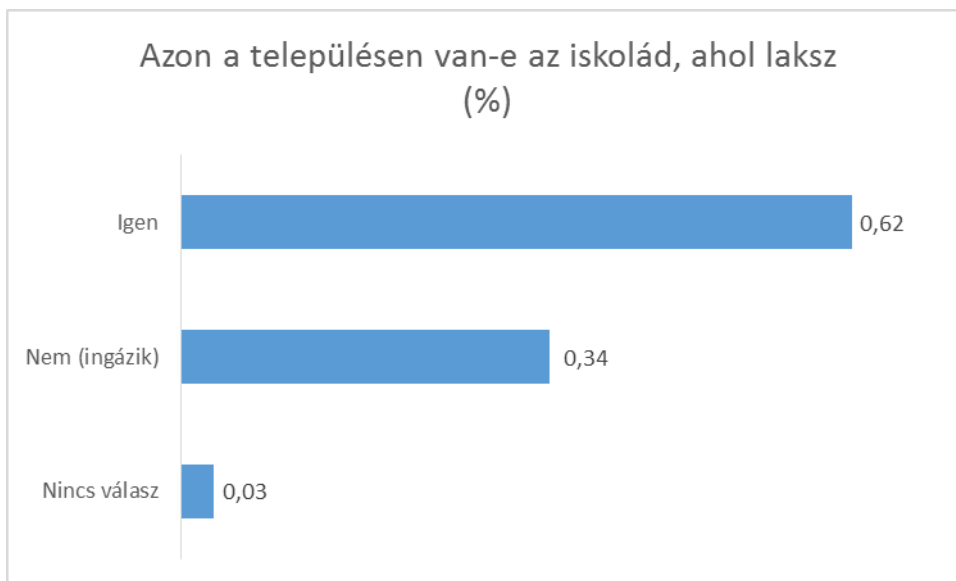
3. sz. diagram



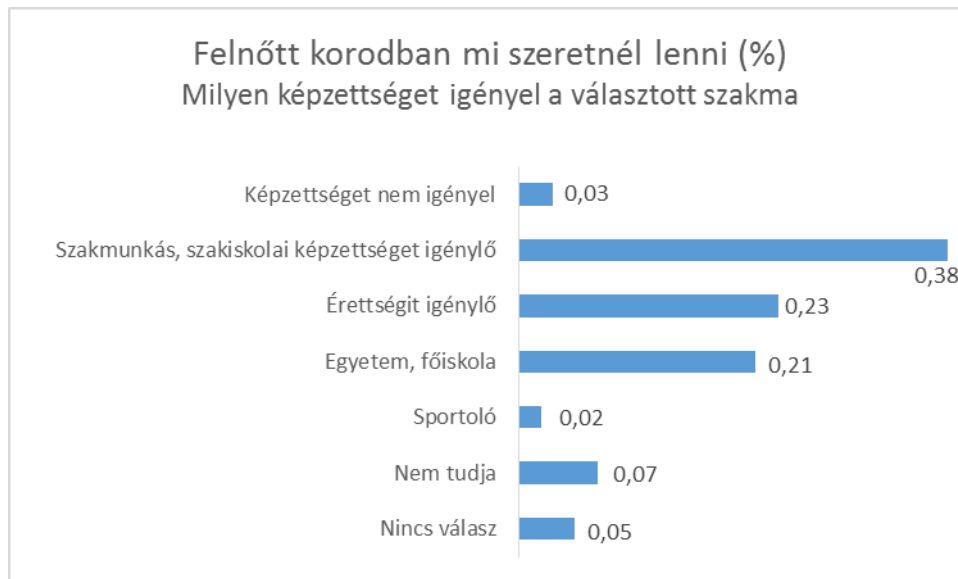
4. sz. diagram



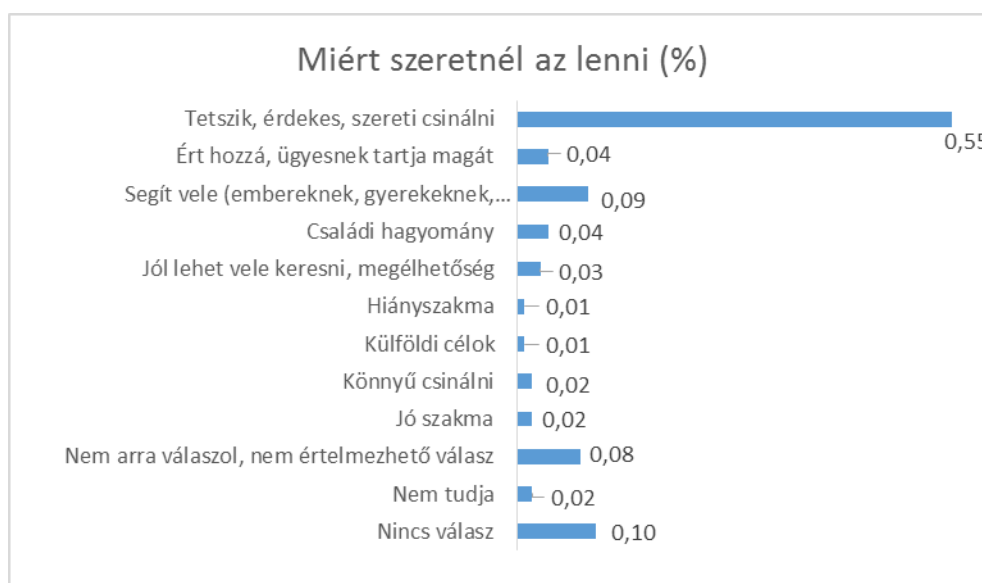
5. sz. diagram



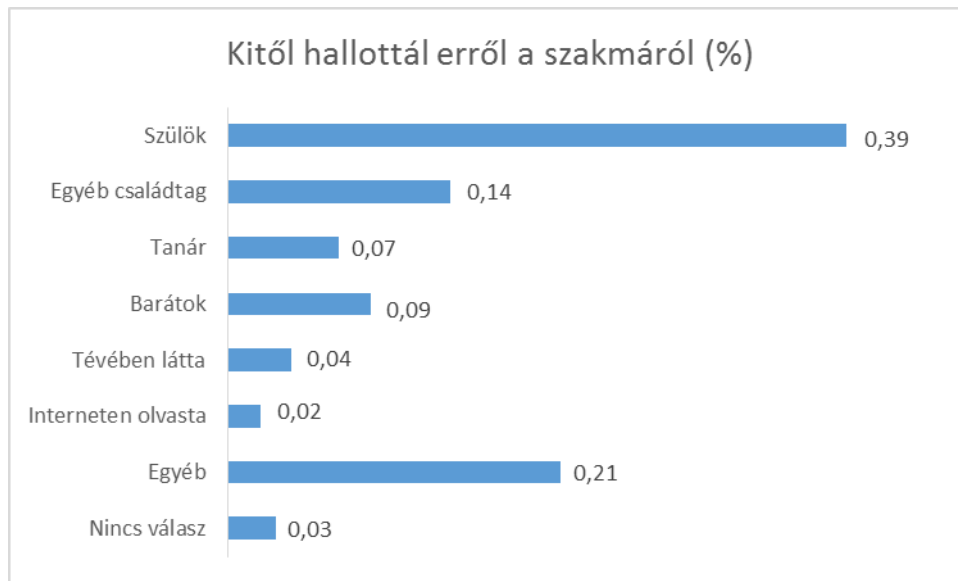
6. sz. diagram



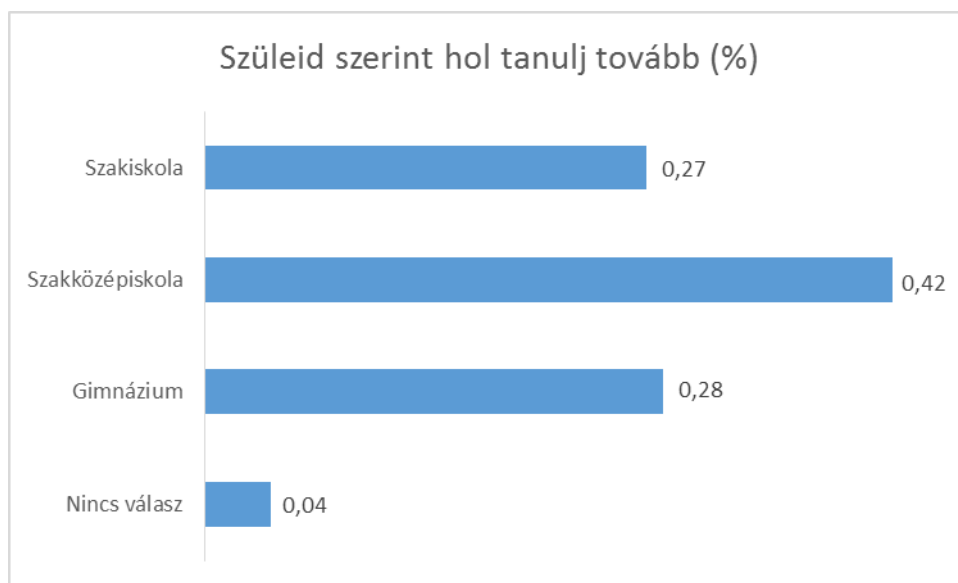
7. sz. diagram



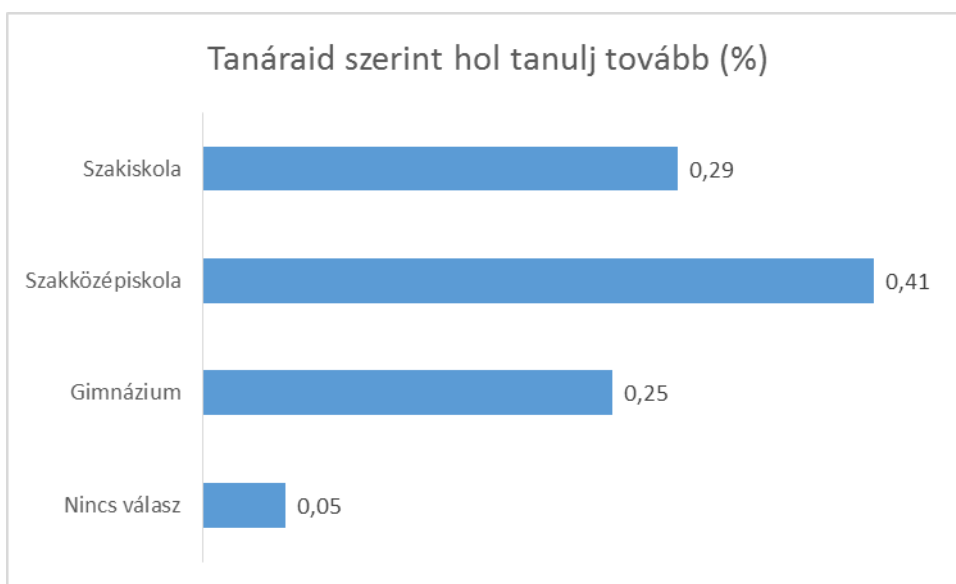
8. sz. diagram



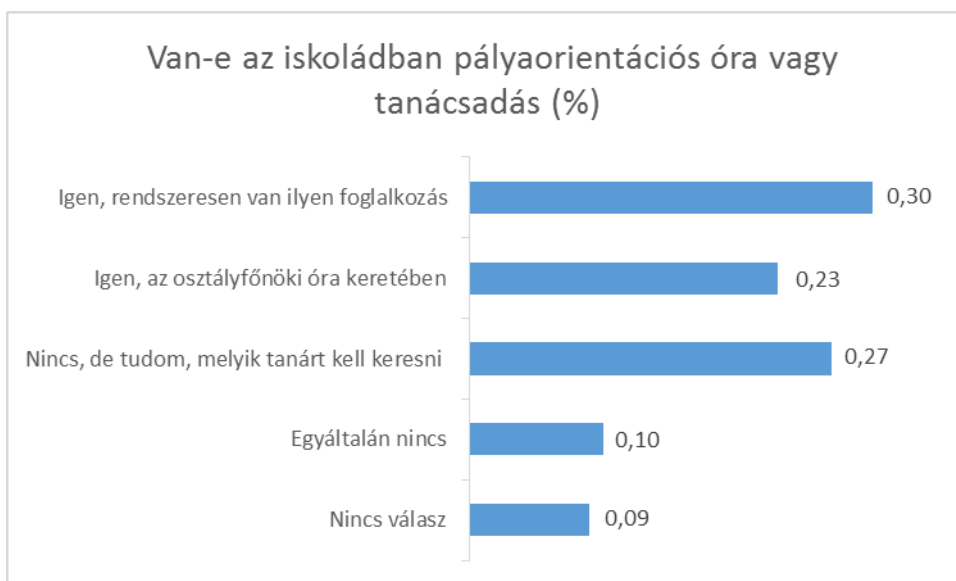
9. sz. diagram



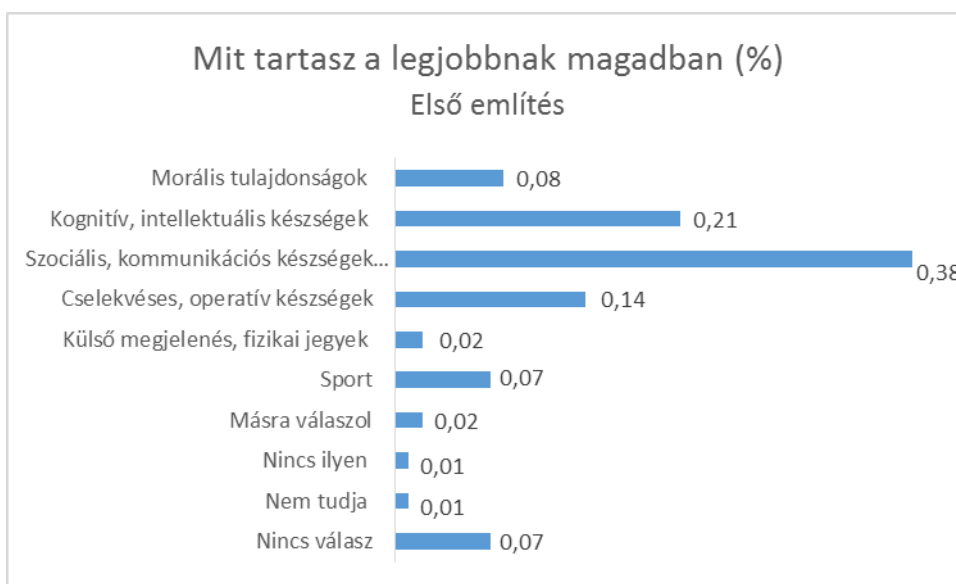
10. sz. diagram



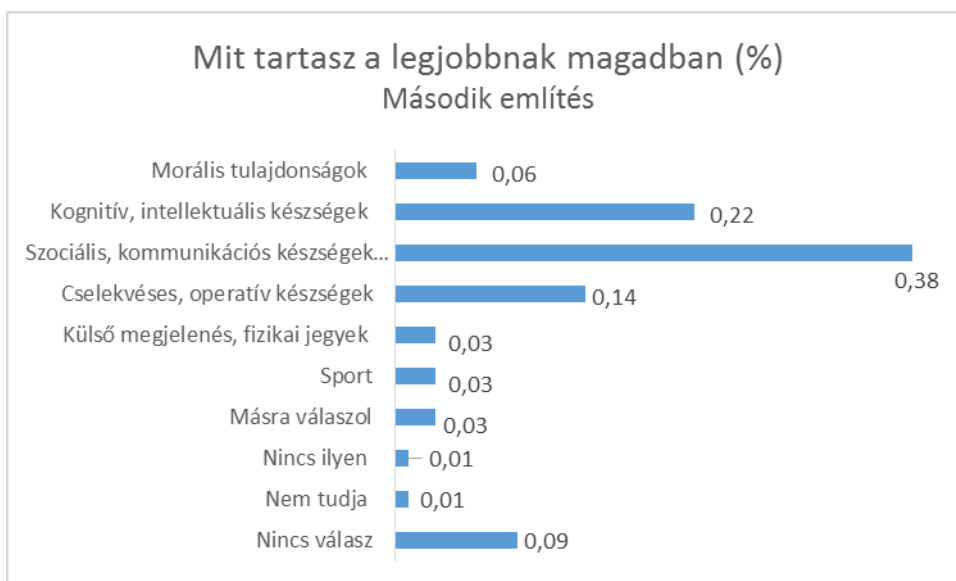
11. sz. diagram



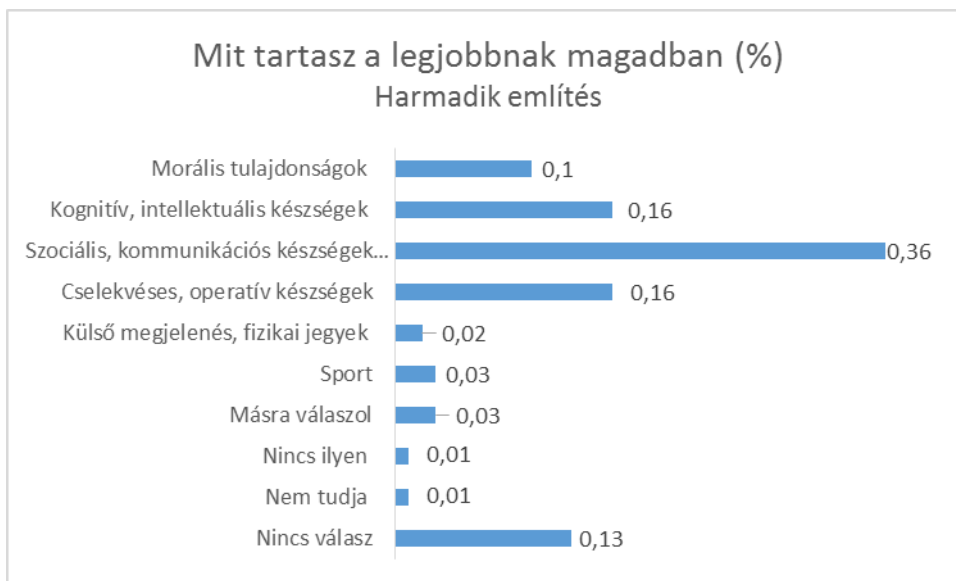
12. sz. diagram



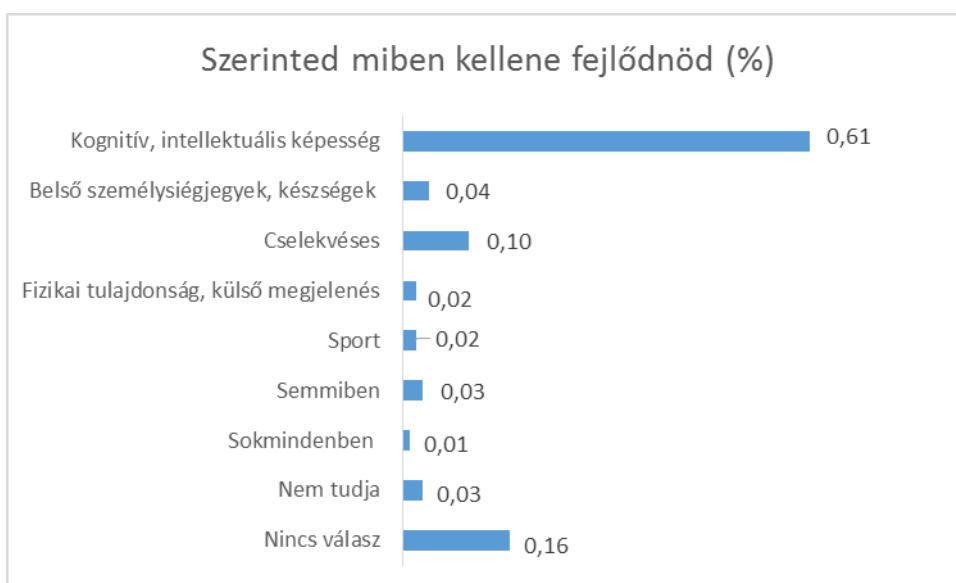
13. sz. diagram



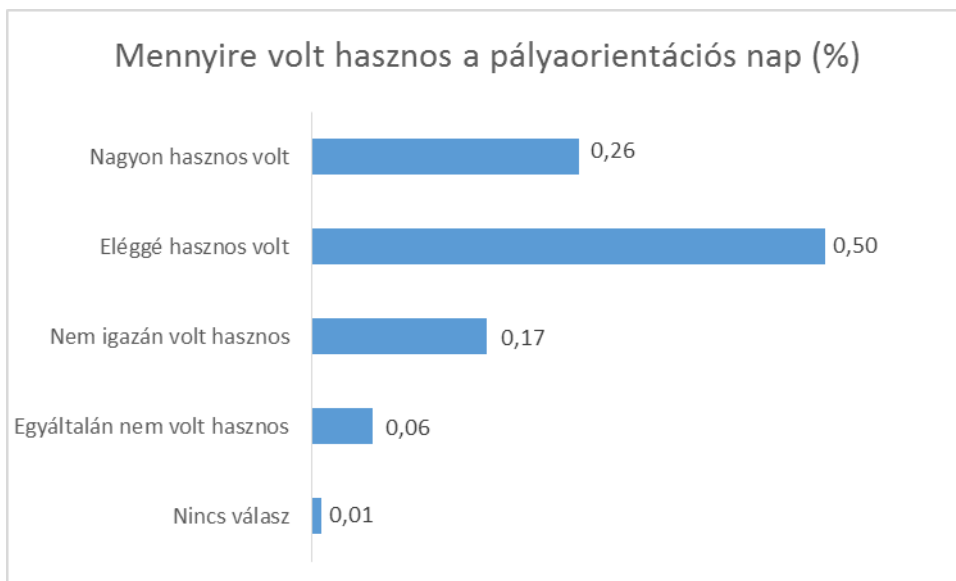
14. sz. diagram



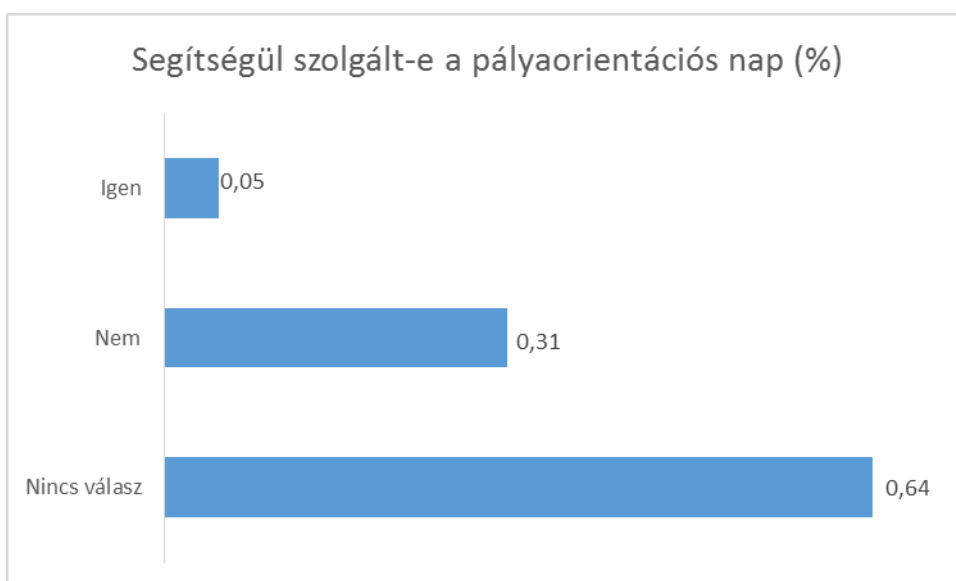
15. sz. diagram



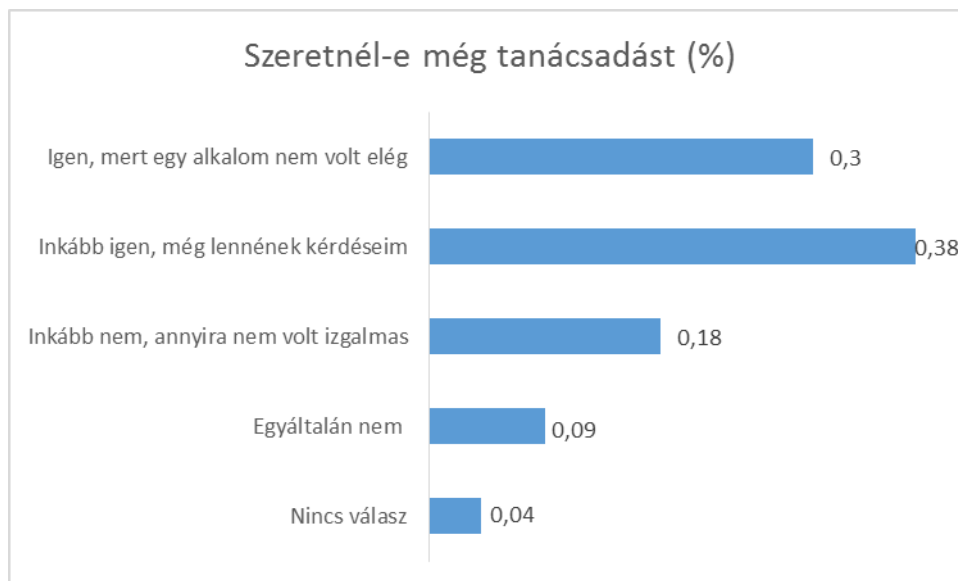
16. sz. diagram



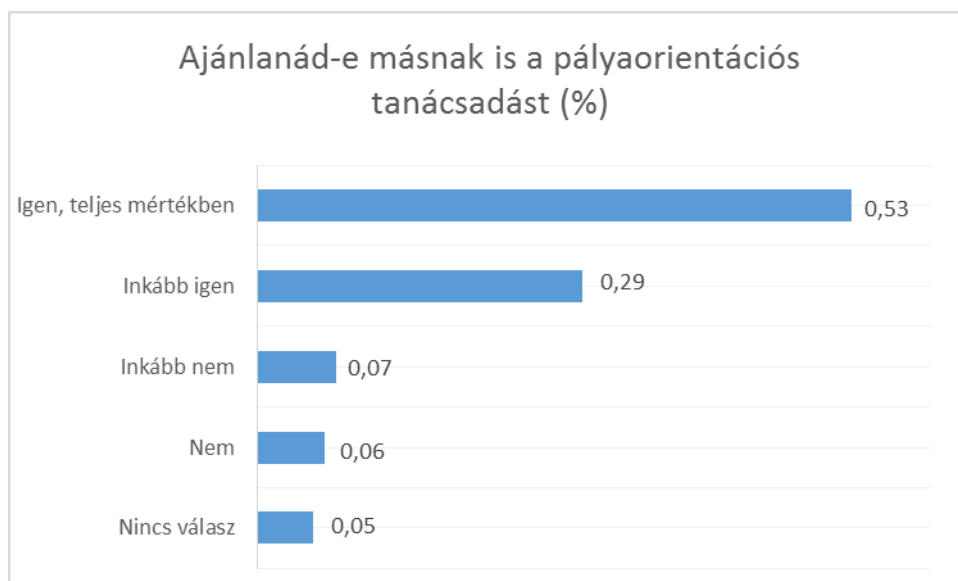
17. sz. diagram



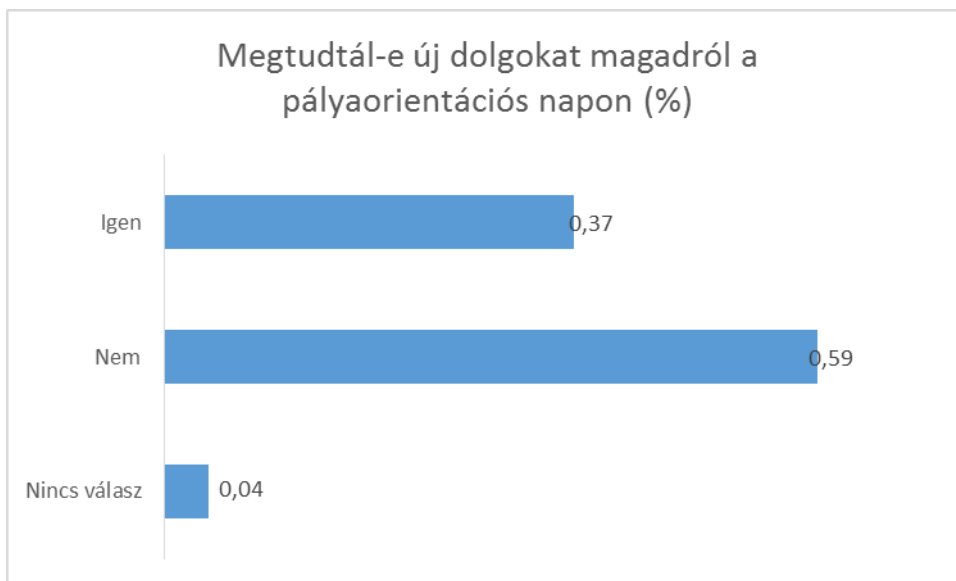
18. sz. diagram



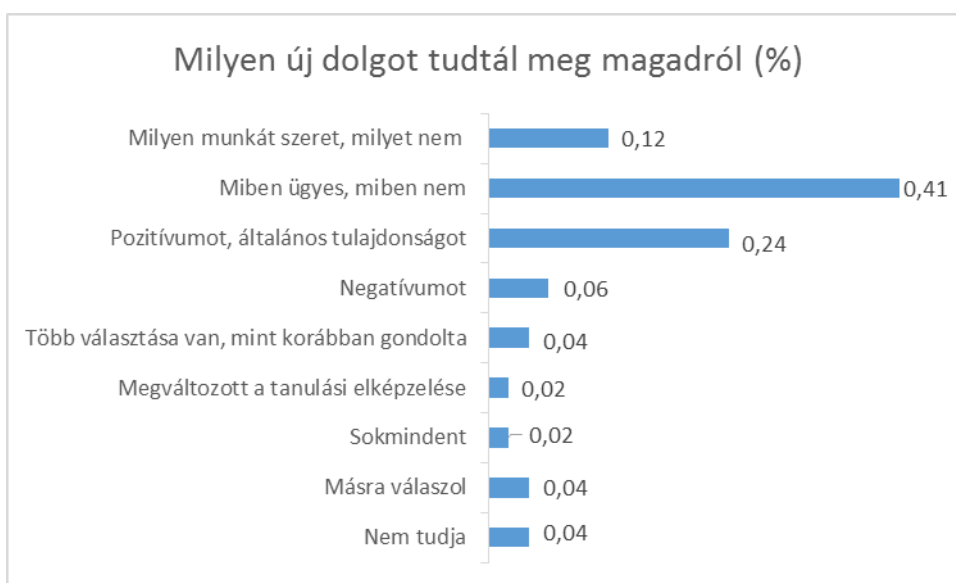
19. sz. diagram



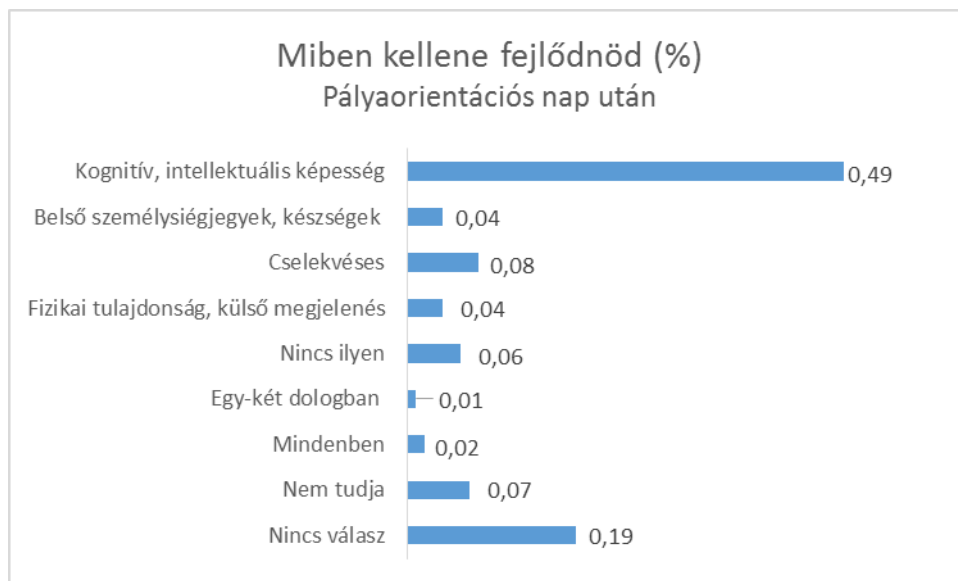
20. sz. diagram



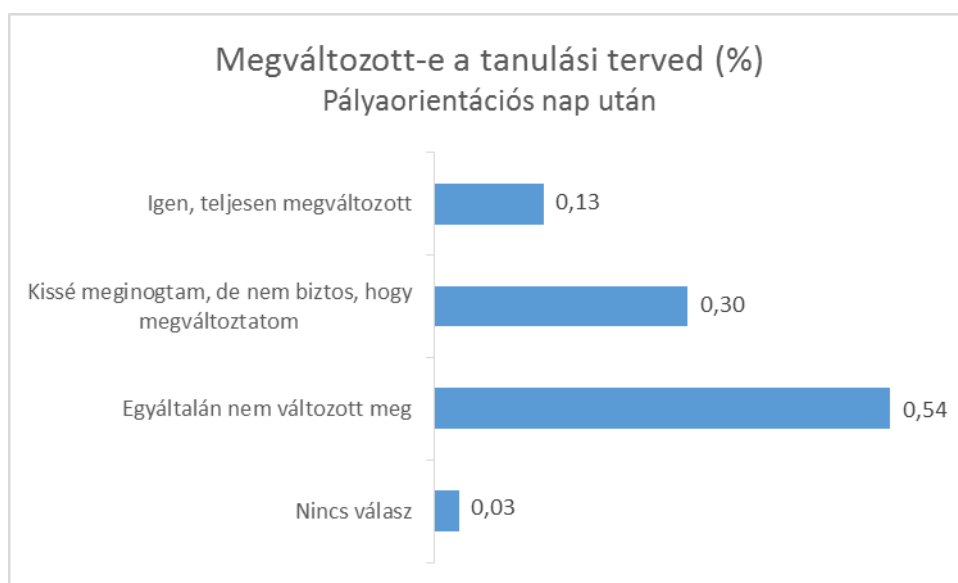
21. sz. diagram



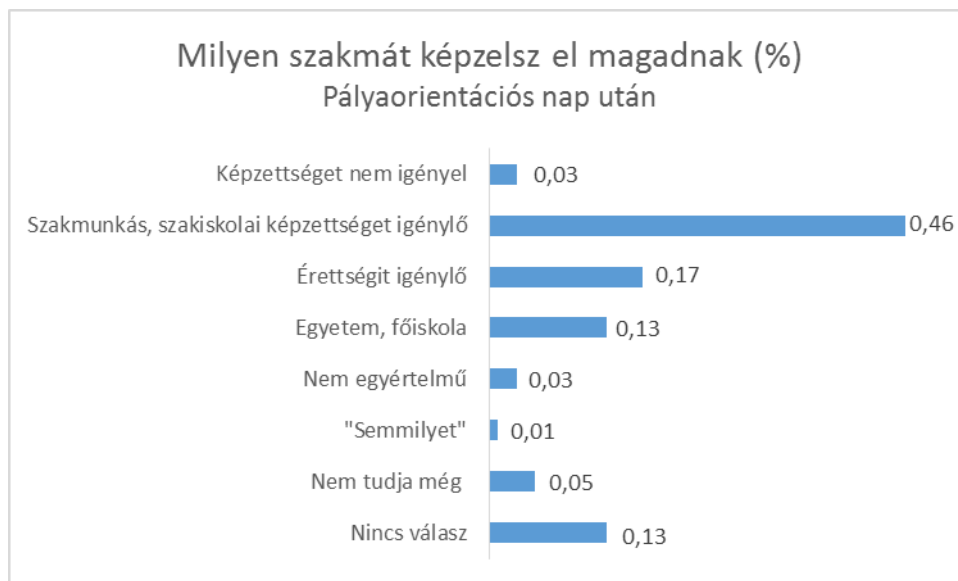
22. sz. diagram



23. sz. diagram



24. sz. diagram



25. sz. diagram